

Julkaisufoorumin ohjausryhmän kokospöytäkirja

Aika: 17.2.2023 klo 13-16

Paikka: Tieteiden talo ja Zoom

Puheenjohtaja:

Professori Ulla-Maija Forsberg (Helsingin yliopisto / Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Asiantuntijajäsenet:

Pääjohtaja Paula Eerola (Suomen Akatemia / luonnontieteet)

Opetusneuvos Jukka Haapamäki (opetus- ja kulttuuriministeriö) klo 13:55 saakka

Professori Heikki Hiilamo (Helsingin yliopisto / yhteiskuntatieteet)

Palvelujohtaja Kristiina Hormia-Poutanen (Kansalliskirjasto)

Kirjastonjohtaja Riitta Lähdemäki (FUN Suomen yliopistokirjastojen verkosto)

Professori Anne Mäntynen (Helsingin yliopisto / humanistiset tieteet)

Emeritusprofessori Risto Nieminen (Aalto-yliopisto / tekniikka)

Vararehtori Taina Pihlajaniemi (Oulun yliopisto / Suomen yliopistot UNIFI ry)

Sihteeristö:

Tietoasiantuntija Anna-Kaarina Linna (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Pääsihteeri Janne Pölönen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Suunnittelija Elina Pylvänäinen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-Karjalainen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Poissa:

Professori Satu Lahti (Turun yliopisto / lääke- ja terveystieteet)

Ylijohtaja Riitta Maijala (Suomen Akatemia)

Kehityspäällikkö Hanna-Mari Puuska (CSC – Tieteen tietotekniikan keskus)

Toiminnanjohtaja Tanja Risikko (Suomen yliopistot UNIFI ry)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00.

2. Pöytäkirjan tarkistaminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja on tarkistettu ja toimitettu ohjausryhmälle tiedoksi.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Taina Pihlajaniemi ja Anne Mäntynen.

3. Ilmoitusasiat

- a) TSV:n hallituksen puheenjohtaja on 1.1.2023 alkaen Petri Karonen. Ulla-Maija Forsberg jatkaa JUFO:n ohjausryhmän puheenjohtajana toimikauden 2020-2023 loppuun.
- b) Tanja Risikko (UNIFI) on liittynyt ohjausryhmän sihteeristön jäseneksi Eeva Nyrövaaran tilalle.
- c) Anna-Kaisa Hyrkkänen on aloittanut Julkaisufoorumin sihteeristössä. Hän työskentelee koordinaattorina kansallisessa vastuullisen tutkijanarvioinnin ohjausryhmässä sekä vastuulliseen arviointiin liittyvässä GraspOS-hankkeessa.
- d) Reetta Muhonen ja Marja Pietilä ovat aloittaneet osa-aikaisina tutkijoina yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnin projektissa, Muhonen 40 % työajalla ja Pietilä 20 % työajalla.
- e) Joonas Kesäniemi jatkaa kehittäjänä julkaisukanavatietokantaan ja JUFO-portaaliin liittyvissä tehtävissä 30 % työajalla.
- f) Tutkimuspäällikö Markku Keinänen Itä-Suomen yliopistosta liittyi paneeliin 7 kasvibiologian asiantuntijaksi Marjaana Suorsan tilalle.
- g) Julkaisufoorumi järjestää Vaikuttavuuden arviointi -seminaarin torstaina 16.3.2023 klo 14.00-17.00 Tieteiden talolla ja Zoomin välityksellä. Tilaisuudessa ovat puhujina mm. Ludo Waltman Leidenin yliopistosta (Dutch strategy evaluation protocol), Gemma Derrik Bristolin yliopistosta (UK REF impact assessment) ja Emanuel Kulczycki Poznanin yliopistosta (Vaikuttavuuden arvionti Puolassa). Lisäksi Reetta Muhonen esittelee TSV:n projektia.
- h) Julkaisufoorumi järjestää 28.3. Keskustelutilaisuuden monikielisestä tiedeviestinnästä ja Diamond OA -julkaisemisesta. Pääpuhujana on Pierre Mounier OPERAS-konsortioista.
- i) Vastuullisen tutkijanarvioinnin ohjausryhmä järjestää Vastuullisen arvioinnin päivät 20.4.2023.
- j) Cambridge University Press on julkaissut Elements Series lyhytmonografiasarjan <https://www.cambridge.org/core/publications/elements>. Sarjassa on noin 170 nimekettä mutta kaikki eivät ole vielä aloittaneet ilmestymistä. Vielä ei tietoa kuinka monella on ISSN. Sihteeristö kirjaa ISSN-tunnukselliset sarjat tasolle 1 ja paneeliin 24 ohjausryhmän aikaisemman lyhytmonografioiden käsittelypäättökseen mukaisesti.

4. Vaikuttavuuden arviointi -projekti

Julkaisufoorumin vuoden 2023 toimintasuunnitelmaan kuuluu Vaikuttavuuden arviointi -projekti, johon on palkattu osa-aikaisesti Reetta Muhonen ja Maria Pietilä. Yliopistolaki velvoittaa yliopistot arvioimaan itseään. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus on yliopistojen

tehtävä, mutta sitä ei arvioida systemaattisesti, eikä suomalaisille yliopistoille ole olemassa yhteistä arviointimallia.

Hankkeessa tarkastellaan vaikuttavuuden arvioinnin tarpeita, mahdollisuuksia ja parhaita käytäntöjä. Tavoitteena on kehittää malli, joka voisi tarjota yhteisen viitekehyksen vaikutusten arvioinneille ja samalla olla mukautettavissa yliopistojen omiin profiileihin ja tarpeisiin. Yhteinen vaikuttavuuden arvioinnin malli tutkimusorganisaatioille mahdollistaisi vertailut kansallisella tasolla ja lisäisi mahdollisuuksia tehdä vaikuttavuutta näkyväksi. Huomio ei kohdistu pelkästään vaikutuksiin, vaan laajemminkin vaikutusprosesseihin ja yliopistojen tarjoamiin vaikutuksen luomisen edellytyksiin.

Projektin työsuunnitelma 2023:

1. Vaikutusten arvioinnin nykytaso ja tarpeet: 2 tutkimusta
 - Kysely akateemiselle yhteisölle: Tieteenalakohtainen ymmärrys vaikutuksen luomisesta ja mekanismeista. Kyselyssä pohditaan myös kysymyksiä yliopistojen vaikuttavuuden luomisen edellytyksistä.
 - Kysely yliopistoille ja muille tutkimusorganisaatioille: vaikutuksen ymmärtäminen, arviointikäytännöt, kehitys ja tarpeet.
2. Kansainväliset ja kansalliset parhaat käytännöt
 - Yliopistotason arvioinnit: Iso-Britannia, Alankomaat, Puola
 - Tieteelliset vaikutusten arvioinnit: Norja, Ruotsi
 - Yliopistojen tutkimuksen arvioinnit: Vaasa, Oulu, Tampere, jne.
 - Hanketason arvioinnit: Strategisen tutkimuksen neuvosto, Suomi
3. Arvioinnin kehittäminen
 - Laadullisen arvioinnin kehittäminen CoARA:n tavoitteiden mukaisesti.
 - (Kvantitatiivisten) indikaattoreiden kehittäminen. Tämä liittyy myös tietokantojen kehittämiseen.
 - Pohditaan vaihtoehtoja vaikutusarvioinnin kytkemiseksi muihin korkeakoulu- ja tiedepolitiikan tavoitteisiin, kuten kestävä kehityksen tavoitteisiin (vrt. UNIFI:n kestävä kehityksen tavoitteet).
4. Toteutussuunnitelma vuosille 2024-2025 (jatkoprojekti)

Keskustelu:

- Vaikuttavuuden arvioinnin ottamisesta mukaan yliopistojen rahoitusmalliin ollut pitkään puhetta. Myös joitakin malleja on esitetty (mm. Niiniluoto).

- Korostettiin, ettei projektin tavoitteena ole tuottaa työkalua rahoitusmalliin vaan ennemmin yliopistojen omaan käyttöön, mutta esimerkiksi indikaattorit voivat olla hyödynnettävissä myös rahoitusmallissa.
- Suomen Akatemia on teettänyt Tieteen tila -raportteihin vaikuttavuusanalyysijä, joita voidaan hyödyntää selvitystyössä ja mahdollisesti tehdä yhteistyötä niiden pohjalta.
- Yliopistojen arvioinnit ovat lakisääteisiä ja kaikkiin kuuluneeseen nykyään jonkinlainen vaikuttavuuden arviointi. Projektin kannalta on hyödyllistä tehdä UNIFI:n kanssa yhteistyötä.

5. Vastuullisen tutkijanarvioinnin ohjausryhmä

Keväällä 2020 julkaistiin Tutkijanarvioinnin hyvät käytännöt -suositus, jonka on laatinut TSV:n vuonna 2018 asettama laajapohjainen työryhmä. TSV:n hallitus nimesi vuonna 2021 Vastuullisen tutkijanarvioinnin ohjausryhmän, jonka tehtävä on arvioida kansallisen suosituksen päivitystarpeet, sekä seurata ja edistää toimenpidesuunnitelman toteutumista. Ohjausryhmä nimetty vuosille 2021-2024

TSV lisäksi ohjausryhmässä ovat edustettuna Arene, CSC, Finn-ARMA, FUN, Kansalliskirjasto, Luke, Nuorten tiedeakatemia, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Professoriliitto, Sivistystyönantajien liitto, Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta, Suomen Akatemia, Suomen dosenttiliitto, TENK, Tieteentekijöiden liitto, TJNK, Tulanet ja Unifi.

Agenda vuodelle 2023 sisältää kansallisia palveluita tukemaan vastuullista arviointia:

- FIN-CAM (Finnish Career Assessment Matrix): kriteerit ja indikaattorit huomioivat tutkimustoiminnan monimuotoisuuden / Open Science / uraprofiilit / uravaihe / tieteenalat
- Portfolio / Narratiivi CV -malli
- Koulutussuunnitelma/materiaalit vastuulliseen arviointiin
- Vastuullisen arvioinnin päivät (20.4)
- CoARA kansallisen koordinaation suunnittelu

Keskustelu:

- Miten kansallinen arviointimatriksi tulee ottaa huomioon erityisesti kansainvälisten tutkijoiden rekrytoinneissa? Huolehdittava valmistelussa, ettei hankaloiteta kansainvälisten osaajien rekrytointeja. Projektissa seurataan kansainvälisiä verrokkeja tiiviisti ja huolehditaan, että ollaan yhdenmukaisia niiden kanssa.

- Tutkijan cv-mallin kehittäminen on tärkeä tutkijoita palveleva tavoite, jotta sama malli sopisi moneen käyttötarkoitukseen sekä Suomessa että kansainvälisesti, mutta huolehdittava että muutoseikat eivät koidu työllistäviksi.
- Narratiivi-CV:n osalta kaivataan myös koulutusta. Osa isoista kansainvälisistä rahoittajista käyttää jo narratiivi-CV -mallia, mutta niiden kirjoittaminen on koettu hankalaksi. Koulutusta tarvitaan opiskelijatasolta lähtien. Myös narratiivi-CV:en arviointi vaatii koulutusta ja ohjeistusta. Projektiin liittyy kuitenkin myös koulutussuunnitelma.
- Opetuksen ansioiden arviointi vielä hankalaa ja vakiintumatonta verrattuna tutkimuksen arviointiin.

6. GraspOS-hanke

TSV on mukana GraspOS-projektissa (next Generation Research Assessment to Promote Open Science). Projektin tavoitteena on kehittää, arvioida ja ottaa käyttöön avoimen ja luotettavan tiedon pohjalta rakennettu infrastruktuuri tulevaisuuden tutkimusmetriikoille ja indikaattoreille. Lisäksi tavoitteena on tarjota työkaluja, palveluita ja ohjausta tukemaan ja mahdollistamaan tutkijan ja tutkimuksen arvioinnin uudistuksia kolmella tasolla: 1) yksittäinen tutkija tai tutkimusryhmä, 2) tutkimusorganisaatio tai rahoittaja, 3) maa.

Kolmivuotinen projekti on Euroopan unionin rahoittama ja se käynnistyi tammikuussa 2023. Konsortiossa on mukana yhteensä 18 organisaatiota 11 eri maasta. TSV:n lisäksi suomalaisista organisaatioista konsortiossa ovat mukana Itä-Suomen yliopisto ja Tieteen tietotekniikan keskus (CSC).

TSV vastaa nykytilanteen kartoituksesta (landscape analysis), joka tuottaa yleiskatsauksen (a) uusimmista arviointikehyksistä, aineistoista, työkaluista ja linjauksista, (b) näitä koskevista hankkeista, (c) tiedeyhteislähtöisistä aineistojen kuratointi- ja annotointikäytännöistä, ja d) olemassa olevista avoimen tieteen arviointikäytännöistä, työkaluista ja alustoista. TSV osallistuu lisäksi avoimen tieteen arviointikehyksen kehitystyöhön, työkalujen ja palveluiden testaamiseen ja koulutukseen.

7. Konferenssien ja kirjasarjojen taso 3

Ohjausryhmän edellisessä 9.12.2022 kokouksessa päätettiin laskea Routledge ja Palgrave Macmillan tasolta 3 tasolle 2 vuoden 2024 alusta lähtien. Ohjausryhmä päätti myös, että paneelien on mahdollista tunnistaa kevään 2023 aikana näiden kustantajien

korkeatasoisimpia kirjasarjoja tasoluokkaan 3. Päätös tasolle 3 nostettavista kirjasarjoista tehdään ihmis- ja yhteiskuntatieteiden paneelien puheenjohtajien yhteisellä päätöksellä.

Ohjausryhmä päätti samassa kokouksessa myös, että paneeli 2 voi valmistaa kevään paneelikokouksessa esityksen konferenssien luokittelusta tasoille 2 ja 3. Paneelin 2 puheenjohtajan kanssa on sovittu, että konferenssien luokitustyön tueksi avataan kysely tiedeyhteisölle sekä järjestetään keskustelutilaisuus webinaarin muodossa. Näin pyritään saamaan selville, tulisiko tiedeyhteisön mielestä konferensseja nostaa tasolle 3 ja jos, tunnistaa kunkin alan korkeatasoisimmat konferenssit. Vastaavaa kyselyä voitaisiin hyödyntää myös korkeatasoisimpien kirjasarjojen tunnistamiseen.

Ehdotus: Sihteeristö laatii kyselyt, joilla kartoitetaan tiedeyhteisön korkeatasoisimpina pitämät konferenssit sekä Routledgen ja Palgrave Macmillanin ISSN-tunnukselliset kirjasarjat 30.3. mennessä. Konferenssien luokittelusta järjestetään huhtikuussa webinaari, jossa käsitellään kyselyn tulos, ja paneeli 2 viimeistelee ehdotuksen konferenssien luokittelusta 10.5. Kirjasarjakyselyn tulokset käsitellään ihmistieteiden paneelien kokouksissa, ja paneelien puheenjohtajat tekevät viikolla 19 ehdotuksen kirjasarjojen nostoista tasoluokkaan 3.

Päätös: Ehdotuksen mukaisesti.

8. Monimuotoiset tuotokset

Vastuullisen arvioinnin uudistamisen sopimuksen (CoARA) keskeinen tavoite on, että tutkimuksen ja tutkijan arvioinnissa huomioidaan vertaisarvioitujen lehtiartikkelien lisäksi akateemisen tutkimuksen monimuotoiset tuotokset: "Consider also the full range of research outputs, such as scientific publications, data, software, models, methods, theories, algorithms, protocols, workflows, exhibitions, strategies, policy contributions, etc., and reward research behaviour underpinning open science practices such as early knowledge and data sharing as well as open collaboration within science and collaboration with societal actors where appropriate".

Monimuotoisista tuotoksista tarvitaan kattavampi tietopohja, jolloin ne olisi mahdollista huomioida vertaisarvioituina tai vertaisarvioimattomina tuotoksina esimerkiksi rahoitusmallissa tai avoimen tieteen seurannassa, organisaatioiden tai tutkijoiden arvioinneissa, sekä tutkijaprofiileissa. Ongelma on osin tiedonkeruu, jossa monimuotoisia tuotoksia on pääasiassa mahdollista raportoida perinteisen julkaisun yhteydessä, mutta ei itsenäisinä tuotoksina. Lisäksi monimuotoisia tuotoksia ja uusia julkaisualustoja ja -muotoja voidaan varmentaa vain puutteellisesti tai ei lainkaan perinteisten julkaisukanavien, kuten lehtien ja kirjakustantajien julkaisutoiminnan kriteereillä ja luokittelulla. Myös avoimet arkistot ja julkaisualustat tulisi huomioida julkaisukanavina.

Ammatillisten ja yleistajuisten julkaisujen kanavista on jo käynnistetty alustava kartoitus. Alla nostetaan keskusteluun kolmeen keskeiseen tutkimustuotokseen liittyviä haasteita: a) preprint -julkaisut ja -kanavat, b) datasetit ja niitä julkaisevat kanavat, ja c) ohjelmistot ja niitä julkaisevat kanavat.

A. Preprint -julkaisut ja -kanavat

Avoimen tieteen tavoite on, että tutkimustuloksia jaetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa esijulkaisuina (preprint). Arviointiuudistukset tavoite on, että varhainen jakaminen voidaan huomioida ja kannustaa arvioinneissa.

Tutkija voi jakaa tutkimusraportteja preprintteinä avoimissa arkistoissa itse ilman alustan järjestämää vertaisarviointia (esim. Zenodo, Figshare) tai vähäisellä toimitusryhmän suorittamalla esitarkistuksella (esim. ArXiv). On myös avoimen alustan päällä toimivia lehtiä, joissa toimituksen esitarkistuksen jälkeen preprinteille suositetaan avoin vertaisarviointi ja julkaisupäätös tehdään joko kutsuttujen asiantuntijoiden (esim. F1000 Research, Open Research Europe) tai tieteenaloittaisten yhteisöjen (esim. Peer-Community in) toimesta (ei vastaavan toimittajan toimesta, kuten perinteisessä lehdessä).

Biotieteiden johtaviin lehtiin kuuluva eLife, joka on JUFO-luokassa 2 ja sitä harkittiin tasolle 3, on uudistanut arviointiprosessia uudella tavalla. Kaikki toimituksen arvioitavaksi hyväksymät käsikirjoitukset julkaistaan lehden alustalla preprintteinä, ja arviointi tapahtuu avoimesti kutsuttujen asiantuntijoiden toimesta, mutta lehti ei tee lainkaan muodollista julkaisupäätöstä: "There is no accept/reject decision after peer review: rather, every article we review is published on the eLife website as a Reviewed Preprint that includes an eLife assessment, public reviews, and a response from the authors (if available)."

eLife:n artikkelit täyttävät OKM:n Julkaisutiedonkeruun käsikirjan olennaisimman ehdon tieteelliselle julkaisulle: "Julkaisun julkaisukanava on erikoistunut tieteellisten tutkimustulosten julkaisuun, ja sillä on tieteenalan asiantuntijoista koostuva toimituskunta sekä vertaisarviointikäytäntö." Kuitenkin eLifen preprint-artikkelien käsittelyyn tieteellisinä julkaisuina liittyy joitain ongelmia:

- Ei ole selvää voidaanko eLife:n toimituskuntaa pitää julkaisemisesta päättäneenä tutkijasta riippumattomana tahona, koska se ei tee muodollista julkaisupäätöstä vaan ainoastaan hyväksyy preprintin avoimelle alustalle vertaisarvioitavaksi. Käsikirjassa todetaan julkaisun tekijyydestä, että "Julkaisulla täytyy aina olla ulkopuolinen julkaisija" ja "kirjaston julkaisuarkiston kautta tekijän (tai hankkeen) itse

julkiseksi saattamia julkaisuja ei raportoida, mikäli julkaisemisesta ei ole päättänyt tutkijasta riippumaton ulkopuolinen taho”.

- Ei myöskään ole selvää, täyttyykö vertaisarvioinnin määritelmä, koska toimituskunta ei konsultoi ulkopuolisia arvioijia ennakkoon oman esitarkistuksen tueksi, eivätkä arvioijat tee päätöstä julkaisukelpoisuudesta Käsikirjan kuvaamalla tavalla: “Tieteellisten julkaisujen vertaisarvioinnilla tarkoitetaan menettelyä, jossa tutkimustuloksia julkaiseva lehti, konferenssi tai kirjakustantaja pyytää tieteenalan asiantuntijoita suorittamaan ennakoarvion julkaistavaksi tarjottujen käsikirjoitusten tieteellisestä julkaisukelpoisuudesta”.
- Ongelmaksi muodostuu myös se, että vaikka “Tiedonkeruuseen on lisätty myös mahdollisuus ilmoittaa tieto julkaisun avoimen Preprint-version saatavuudesta organisaatio- tai tieteenalakohtaisessa julkaisuarkistossa,” preprinttiä ei voi raportoida itsenäisenä, mahdollisesti vertaisarvioituna tuotoksena, jolla ei välttämättä ole yhteyttä perinteiseen julkaisuun.

B. Datasetit ja niitä julkaisevat kanavat

Avoimen tieteen tavoite on, että tutkimusdataa jaetaan mahdollisimman avoimesti, mikä edistää tutkimustulosten luotettavuuden arviointia ja edesauttaa aineistojen uudelleenkäyttöä tutkimuksessa. Arviointiuudistukset tavoite on, että tutkimusaineistot voidaan huomioida ja niiden avaamista kannustaa arvioinnin kautta. Tutkijat voivat jakaa tutkimusaineistoja joko tallentamalla avoimeen arkistoon tai julkaisualustalle, tai julkaisemalla vertaisarvioitun data-artikkelin. Useita dataa julkaisevia vertaisarvioituja lehtiä on arvioitu tasoluokkaan 1, ja Earth System Science Data tasoluokkaan 2.

Tiedonkeruussa tutkijat voivat raportoida vertaisarvioituun tutkimusartikkeliin verrattavan data-artikkelin, mutta eivät datasettejä itsenäisinä tuotoksina. Tutkimustietovarantoon kertyy tietoa suomalaisten tutkijoiden tuottamista tutkimusaineistoista, jos niiden metatiedot tallennetaan Metax-palveluun.

C. Ohjelmistot ja niitä julkaisevat kanavat

Ohjelmistot voivat olla monilla aloilla ja digitaalisessa toimintaympäristössä olennainen osa tutkimustyötä, jotka tutkimuksen arvioinnin uudistuksen myötä tulisi huomioida tuotoksina. Ohjelmistoja voidaan jakaa erilaisilla alustoilla, ja tärkeä tapa saada työ huomioiduksi arvioinnissa on [kirjoittaa ohjelmistosta artikkeli vertaisarvioituun lehteen \(englanniksi\)](#), kuten Journal of Open Software, joka on arvioitu tasoluokkaan 0.

Tiedeyhteisöltä tullut säännöllisesti palautetta siitä, että ohjelmistoja julkaisevia kanavia tulisi hyväksyä tasolle 1, esimerkiksi Journal of Open Source Software ja Journal of Open Software. Lehti on arvioitu tasolle 1 sekä Norjassa että Tanskassa ja indeksoitu Web of Sciencessä (WoS). Tiedeyhteisössä on myös vedottu avoimen tieteen linjauksiin ja suosituksiin.

Tietojenkäsittelytieteen paneeli 2 perustelee tasoluokkaa 0 sillä, ettei lehti sen mielestä ole tieteellinen, sillä artikkelit eivät ole tutkimusta, vaan ohjelmistoja, joiden yhteyteen on laadittu 1-2 sivun dokumentaatio. Näin ollen näitä tuotoksia ja niiden julkaisemiseen erikoistuneita lehtiä ei pitäisi edes yrittää arvioida samoilla kriteereillä kuin perinteisiä tutkimusartikkeleita. Ohjelmistoja tulisi siis voida raportoida ja arvostaa tuotoksina, mutta kriteereillä, jotka sopivat niiden arviointiin.

Toisaalta näyttää myös siltä, että joitain ohjelmistoja julkaisevia lehtiä on hyväksytty tasolle 1, esimerkiksi softwareX ja Journal of Open Research Software. Voi siis olla, että nykyinen luokitus ei ole täysi johdonmukainen.

Julkaisutiedonkeruun tietomalliin on tänä vuonna lisätty tyyppiluokka I2 "Tieto- ja viestintätekniset sovellukset", joka sisältää kaupallisena tai vapaana ohjelmistona julkaistut tieto- ja viestintätekniset ohjelmistot tai algoritmit. Ohjelmistojen julkaisualustoja ei ole kattavasti tunnistettu.

Ehdotus:

- Käydään syksyn 2023 aikana paneelien kanssa keskustelu preprinttien, datasettien, ohjelmistojen, ja muiden monimuotoisten tutkimustuotosten (mallien, menetelmien, teorioiden, algoritmien, protokollien, työnkulkujen), sekä näitä julkaisevien kanavien ja alustojen, määrittelystä.
- Kartoitetaan JUFOssa jo olevat monimuotoisia tutkimustuotoksia julkaisevat kanavat ja varmistetaan niiden yhdenmukainen luokittelu.
- Sihteeristö laatii ohjausryhmälle ehdotuksen minikriteereistä ja tunnisteista, joiden perusteella monimuotoisten tuotosten julkaisualustat voidaan listata julkaisukanavina.
- Selvitetään yhteistyössä OKM:n ja CSC:n kanssa kuinka voidaan mahdollistaa monimuotoisten tutkimustuotosten (aluksi omaehtoinen) raportointi itsenäisinä tuotoksina VIRTJA-julkaisutietopalvelussa hyödyntäen attribuuttipohjaisen tietomallin muoto- ja/tai tyyppikoodeja (esim. "preprint", "tutkimusaineisto", "ohjelmisto", jne., jolle voi määrittää "Vertaisarvioitu julkaisu" -tiedon).

Keskustelu:

- Monimuotoisten tuotosten huomioiminen nähtiin kannatettavana asiana.
- Hallintalaki velvoittaa yliopistoja pitämään kirjaa, mitä data-aineistoja yliopistolla on olemassa. Yliopistot siis kartoittavat tätä jo ja tätä voitaisiin hyödyntää. Tärkeä tavoite saada datasetit mukaan raportointiin.
- Ohjelmistojen osalta toimijayhteisö on laajempi kuin muilla tuotoksilla ja se olisi myös hyvä ottaa laajasti mukaan keskusteluihin.
- Käytiin keskustelua siitä, miten esimerkiksi data-aineistojen avoimuutta arvioidaan. Riittääkö, että metadata avointa, vaikka itse datasetti ei ole? On kuitenkin paljon dataa, jota ei voida avata, esimerkiksi sensitiivinen data.
- Tuotostiedonkeruussa tulisi olla mahdollisuus määritellä avoimuus (metadata vai koko aineisto). Kattava tietopohja tutkimusaineistoista ja niiden avoimuudesta olisi hyödyllistä myös avoimen tieteen seurannalle.
- Pohdittiin, viekö monimuotoisten tuotosten arviointi JUFO:n painopistettä kvantitatiiviseen suuntaan? Todettiin, että monimuotoisten tuotosten huomioiminen on tärkeää, ja JUFO:n rooli on mm. monimuotoisten tuotosten kanavien, kuten alusten, minimikriteerien määrittely ja arviointi asiantuntijapaneeleissa.
- Pohdittiin organisaatioiden omien datapankkien saavutettavuutta. Ne saattavat olla vain harvojen hyödynnettävissä, kun taas kansainväliset tieteenalakohtaiset tietopankit ovat laajemmin koko tieteenalan yhteisön hyödynnettävissä. Tuotiin esille, että yliopistot kuitenkin kannustavat tieteenalakohtaisten tallennuspaikkojen käyttöä ja ne itse tallentavat vain metadataa.
- Osa lehdistä, esim. Nature, edellyttää datan tallentamista artikkelin yhteydessä.

Päätös: Ehdotuksen mukaisesti.

9. Julkaisufoorumi-seminaari ja raportti päivitysarvioinnista

Tasoluokkien 2 ja 3 päivitystyötä esittelevä Julkaisufoorumi-seminaari järjestetään perjantaina 17.3.2023 klo 9.30-14.00 Tieteiden talolla.

Tilaisuuden alustava ohjelma:

09:30 Opening, Ulla-Maija Forsberg

09:45 Ludo Waltman, CWTS, University of Leiden: Preprint publishing

10:30 Gemma Derrick, University of Bristol: Hidden REF

11:15 Lounastauko

12:00 Uuden julkaisufoorumi-luokituksen esittely (JUFO:n sihteeristö)

12:20 Paneelin näkökulma (pj)

12:45 Tiina Onikki-Rantajääskö: suomenkielinen julkaisutoiminta

13:00 Erja Heikkinen: yliopistojen rahoitusmalli

13:15 UNIFI?

13:30 Suomen Akatemia?

13:45 Keskustelua

14:00 Tilaisuuden lopetus

Lisäksi päivitysarvioinnista julkaistaan raportti, jossa kuvataan arviointityötä ja tarkastellaan päivityksen vaikutusta Julkaisufoorumi-luokitukseen. Raportti julkaistaan suomeksi ja englanniksi. Raporttia varten tuotetaan samanlaisia tarkasteluja päivityksen vaikutuksesta luokitukseen kuin ohjausryhmän 2022 joulukuun kokoukseen oli tuotettu.

Raportin alustava sisältö:

1 Johdanto

2 Julkaisufoorumin ylläpito ja toiminta

2.1 Julkaisufoorumin sihteeristö

2.2 Ohjausryhmä kaudella 2020–2023

2.3 Paneelit kaudelle 2022-2024

3 Luokittelukriteerit

3.1 Julkaisukanavien jako paneelien kesken

3.2 Tasoluokan 1 kriteerit

3.3 Tasoluokkien 2 ja 3 arviointikriteerit

3.3.1 Taso 2

3.3.2 Taso 3

3.4 Julkaisuvolyymiin perustuvat tasojen kiintiöt

4 Vuoden 2022 luokitus

4.1 Vuoden 2022 luokitus

4.2 Suomen- ja ruotsinkieliset kanavat

4.3 Kirjakustantajien luokitus

4.4 Luokituksen tavoitetaso ja tasapuolisuus

Keskustelu: Haluaako ohjausryhmä mahdollisuuden kommentoida raporttia ennen sen julkaisemista?

Päätös: Sihteeristö viimeistelee raportin eikä sitä ole tarpeen tuoda ohjausryhmän kommentoitavaksi.

10. Pitkän aikavälin toimintasuunnitelma

Päivitys Tanskan tilanteeseen. Aalborgin yliopisto on laatinut 2023 sisäiseen käyttöönsä uuden tutkimusindikaattorin, joka korvaa opetus- ja tiedeministeriön lakkauttaman kansallisen BFI-indikaattorin. Indikaattori perustuu A) viittausmäärillä painotettuihin julkaisupisteisiin, sekä B) laitostason tilastotietoa julkaisuista, innovaatioista, yhteistyöstä, näkyvyydestä ja avoimuudesta. Osa B (30% rahoituksesta) sisältää myös laitoksen osuuden artikkeleista Suomessa (JUFO) ja Norjassa korkealle arvostetuissa lehdissä, mutta tilastoja ei käytetä osassa A.

Edellisessä kokouksessa hyväksyttiin alustava suunnitelma, että sihteeristö valmistelee pitkän aikavälin toimintasuunnitelman, jossa huomioidaan seuraavat toimenpiteet: A) Julkaisufoorumi-luokituksen kehittäminen; B) JUFO-portaali laadun ja avoimuuden tietolähteenä, C) Monimuotoisten tuotosten luokittelu tai määrittely, D) Laajentuminen Julkaisufoorumista Arviointifoorumiksi; ja E) Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointi. Toimintasuunnitelmalla JUFO/TSV osallistuu rakentavasti tutkimuksen arvioinnin uudistukseen Euroopassa ja erityisesti Suomessa (CoARA ja mahdolliset muutokset yliopistojen rahoitusmallissa).

Sihteeristö on laatinut Julkaisufoorumin pitkän aikavälin toimintasuunnitelmalle 2023-2027 sisällysluettelon ja alustavan tekstirungon, joka viimeistellään ohjausryhmälle seuraavaan 15.5. kokoukseen. Toimintasuunnitelmaan lisätään kuvaus kunkin toimenpiteet edellyttämistä tehtävistä ja näiden aikataulusta vuosina 2023-2027.

Julkaisufoorumin toimintasuunnitelma vuosille 2023-2027:

1. Johdanto
2. Toimintasuunnitelman taustatekijät
 - 2.1. Julkaisufoorumin 2010-2020 toiminnan itsearviointi
 - 2.2. Rahoitusmallien muutokset Pohjoismaissa
 - 2.3. Vastuullinen arviointi TSV:n toiminnassa ja CoARA-sopimus
3. Julkaisufoorumin toimenpiteet vuosille 2023-2027
 - 3.1. Julkaisufoorumi-luokituksen kehittäminen
 - 3.2. JUFO-portaali laadun ja avoimuuden tietolähteenä
 - 3.3. Monimuotoisten tuotosten määrittely ja arviointi
 - 3.4. Laajentuminen Julkaisufoorumista Arviointifoorumiksi
 - 3.5. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointimalli

11. Muut asiat

Julkaisufoorumin ohjausryhmän nimittäminen kaudelle 2024-2027 käynnistyy. Tieteellisille seuroille ja Tiedeakatemioiden lähetetään pyyntö ehdottaa tieteenalojen edustajia maanantaihin 12.6.2023 mennessä sähköisellä lomakkeella osoitteessa:
<https://www.tsv.fi/julkaisufoorumi/ehdota/ohjausryhma>. TSV, Unifi, Suomen Akatemia, FUN, Kansalliskirjasto, CSC ja OKM saavat pyynnön nimetä edustajansa.

Ehdotettavilla henkilöillä tulisi olla laaja kokemus tutkimustyöstä, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tutkimuksen arvioinnista. Lisäksi toivomme ehdokkaaksi henkilöitä, joilla on osaamista avoimeen tieteeseen tai vastuulliseen arviointiin liittyen. Ohjausryhmän jäseniksi pyydetään ehdottamaan sekä naisia että miehiä. Valtuuskunnan hallitus nimittää seuraavan ohjausryhmän syyskuun 2023 kokouksessa ja ohjausryhmän jäsenet aloittavat työnsä vuoden 2024 alussa.

12. Seuraava kokous

Seuraavat kokous pidetään maanantaina 15.5.2023 klo 13.00-16.00.

13. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.35.

Toimeksi saaneena,

Janne Pölönen

Pääsihteeri, Julkaisufoorumi

Tieteellisten seurain valtuuskunta

Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki

Puh. (09) 2286 9246 tai (044) 346 9491

Sähköposti: janne.polonen@tsv.fi